

Liikenne- ja viestintäministeriölle

15.9.2016

Vastaus lausuntopyyntöön LVM/1024/03/2015

Keskisuomalainen Oyj:n lausunto arviomuistiosta postilain muuttamiseksi

Keskisuomalainen -konsernin tilattavista sanomalehdistä jaetaan noin 80 prosenttia sopimusjakeluiden piirissä olevassa varhaisjakelussa ja noin 20 prosenttia Postin päiväkanossa eli perusjakelussa. Tämä lausuntopyyntö ja vastaus siihen koskee erityisesti näitä Postin perusjakelussa tilaajille kulkevia lehtiä.

Postin perusjakelun merkitys konsernimme seitsemänpäiväisille sanomalehdille sekä harvemmin ilmestyville paikallislehdille on merkittävä. Nykyisenkaltainen sanomalehtien ja paikallislehtien toiminta ei ole mahdollista, jos viisipäiväistä perusjakelua ei ole käytettävissä sanomalehtien jakeluun. Käytännössä lehtien saatavuus maaseudun tilaajille heikkenisi tai vaihtoehdoisen jakelun hinta saattaisi tehdä lehtien jakamisesta taloudellisesti mahdotonta. Postinjakelun muutokset ovatkin Keskisuomalainen Oyj:lle merkittävin liiketoiminnan riski lähitulevaisuudessa ja asettavat uhanalaiseksi merkittävän osan konsernin toiminnasta.

Tausta

Sanomalehdistöllä on Suomessa ollut ja on merkittävä kansansivistyksellinen rooli. Sanoma- ja paikallislehdet ovat uutismedioita. Niitä seurataan ensisijassa asiantiedon eli yhteiskunnan ja lähiseudun asioiden takia. Sanomalehdistö on suurista medioista ainoa, jonka käytön pääasiallinen motiivi on uutistieto, sivistyminen ja asiantieto. Muiden suurten mediasektoreiden pääasiallinen käytön motiivi on viihde tai viihtyminen (televisio, radio, internet).

Pisa-tutkimusten tuloksista tehdyn jatkotutkimuksen (Pirjo Linnakylä ja Antero Malin, Koulutuksen tutkimuslaitos) mukaan sanomalehtiä lukevien yläkouluikäisten koulumenestys on merkittävästi parempaa kuin sanomalehtiä lukemattomien. Sanomalehdet ovat myös työssäkäyville ikäluokille toinen koulu, joka kehittää lukijoidensa tietämystä ja osaamista. Suomalaisen yhteiskunnan taloudelliseen ja sivistykselliseen nousuun liittyi 1900-luvulla sanomalehtien tilaamisen ja lukemisen samanaikainen nousu. Viime vuosina sanomalehtien lukeminen on lisääntynyt Aasian nousevissa talouksissa. Asiantietoa välittävien sanomalehtien yleisyydellä, kansansivistyksellä ja yhteiskunnan taloudellisella kehityksellä on ollut yhteys toisiinsa.

Sanomalehtien lukeminen on osa demokratian toimintaa. Ihmiset pystyvät sanomalehtien kautta seuraamaan muun muassa kuntien valtuustojen tai vaikkapa paikallisten kansanedustajien toimintaa sekä osallistumaan perustelluin tiedoin eduskunnan ja maan hallituksen ympärillä käytävään keskusteluun.

Sanomalehtien runsas tilaaminen on perustunut Suomessa ja Pohjoismaissa lehtien kotiin jakeluun. Jakelu on mahdollistanut laajalevikkisten tilaajapohjaisten sanomalehtien syntymisen ja menestymisen niin, että niillä on resursseja myös perusteelliseen uutistyöhön. Jakelu on myös tulevaisuudessa ratkaisevassa roolissa sanomalehtien olemassaolossa. Jos jakelu on liian kallista tai heikkotasoisista tai lehden tilaajia tyydyttämätöntä, nykyisenkaltainen sanomalehdistö kuihtuu pois. Sähköinen jakelu ei

yllä tilaajien valinnoissa lähellekään paperisen sanomalehden suosiota eikä sanomalehdistön siirtymistä nykyisenkokoisella tilaaja- ja lukijakunnalla pääasiassa digitaaliseen jakeluun ole näköpiirissä ainakaan kymmeneen vuoteen.

Keskisuomalainen Oyj julkaisee 26 tilattavaa sanoma- ja paikallislehteä, jotka osa tilaajista saa Postin perusjakelussa. Jos yleispalvelun jakelupäiviä vähennettäisiin, tilaajat eivät saisi kyseisenä päivänä paikallis- tai sanomalehtiään, sillä päällekkäisen jakeluverkon rakentaminen Postin perusjakelualueille on huomattavan haastavaa. Keskisuomalainen -konsernin kustantamia aikakauslehtiä jaetaan myös Postin perusjakelussa.

Yleispalveluvelvoitteen modernisointi / kolmipäiväinen jakelu

Postin perusjakelun tehokkuus on sanomalehtien kannalta tärkeä asia. Ilman tehokasta ja yksikkökustannuksiltaan mahdollisimman edullista jakelua sanomalehtien jakelu ei ole perusjakelussa mahdollista. Siksi perusjakelun jatkuva tehostaminen on Keskisuomalaisen näkökulmasta tärkeää. Tehostamisen ei kuitenkaan pidä lähtökohtaisesti tarkoittaa asiakkaan palvelutason heikentymistä. Epäluonnollisten tehostamistoimien (esim. ruohonleikkuu tai hoivapalvelut) ei saa antaa heikentää perustehtävän luvattua palvelutasoa, kuten nyt on laajasti tapahtunut.

Perusjakelu on konsernimme paikallis- ja sanomalehdille tärkeä asia. Seitsemänpäiväiset sanomalehdet tarvitsevat viisipäiväisen perusjakelun. Yleispalveluvelvoitteen muuttaminen viisipäiväisestä kolmipäiväiseksi tarkoittaisi käytännössä sitä, että seitsemänpäiväiset sanomalehdet eivät enää voisi rakentaa maaseudun haja-asutusalueiden jakelua sen varaan. Kolmipäiväinen yleispalvelu tarkoittaisi sitä, että sanomalehtiemme olisi todennäköisesti luotava maaseudulle oma tai ostettu jakeluverkosto, joka jakaisi sanomalehdet Postin jakelua korvaten. Tämä verkosto jakaisi todennäköisesti myös harvemmin ilmestyvät paikallislehdet eivätkä ne enää tulisi Postin perusjakelun mukana. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että maaseudulle syntyisi kaksi jakeluverkostoa. Postin kolmipäiväinen perusjakelu ja sanomalehtiä varten oleva Postin jakelua korvaava verkosto. Sanomalehtien seitsemänpäiväinen verkosto ei välttämättä kattaisi koko maata, vaan osassa maaseutua ei ehkä jaettaisi enää seitsemänpäiväisiä lehtiä.

Paikallislehtien osalta kolmipäiväinen jakelu voisi tarkoittaa, että esimerkiksi kaksi tai kolme kertaa viikossa ilmestyvä lehti ei voisi ilmestyä lukijoiden uutistarpeen ja ilmoittajien ilmoitustarpeen kannalta parhaina päivinä, vaan yleispalveluvelvoitteen jakelupäivät määrittäisivät lehtien ilmestymisen epätarkoituksenmukaisiin päiviin.

Esillä on ollut ajatus ”perusjakelupäivien vähentäminen kolmeen viikossa ei poistaisi sitä vaihtoehtoa, että yleispalvelun tarjoaja ja lehtitalot sopivat viisipäiväisestä jakelusta kaupallisin sopimuksin”. Käytännössä tämä on vain teoreettinen vaihtoehto, koska ainoa toimija määrittelee todennäköisesti hintatason lehdille mahdottomaksi.

Samassa arvioissa todetaan, että Jakeluyhtiö Suomen toimialue kattaa tällä hetkellä 75 prosenttia Suomen kuntien pinta-alasta. Tämä väite on virheellinen. Esim. Savon alueella Savon Jakelulla on toimilupa vain taajamiin, jolloin sen jakelualueen pinta-ala Savossa on murto-osa tuosta mainitusta prosenttimäärästä. Sama tilanne on monilla JYS:n taustalla olevilla operaattoreilla. Valtaosa Suomea ei ole taajamia.

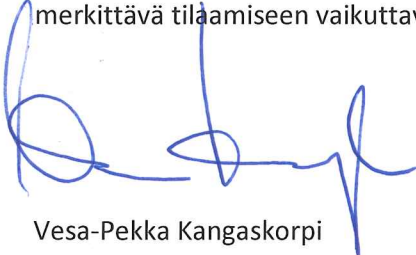
Keskisuomalainen Oyj:n lausunnon ehdotukset

Keskisuomalainen Oyj ehdottaa seuraavia vaihtoehtoisia toimintatapoja Postilain uudistamisessa yleispalvelun ja jakelupäivien osalta.

- 1) Sanomalehdet määritetään Suomessa yleispalveluvelvoitteen piiriin kuuluviksi soveltuvin ehdoin. Säilytetään viisipäiväinen yleispalveluvelvoite Postilla kansalaisten tiedonsaannin turvaamiseksi.
- 2) Viisipäiväinen yleispalveluvelvoite säilytetään taajamamerkkien ulkopuolisella maaseudulla. Siellä tilaajien oikeus saada sanoma- ja paikallislehtiä perustuu perusjakelun toimivuuteen. Kaupungeissa yleispalveluvelvoite voi olla kolmpäiväinen, sillä sanomalehtien jakelu voi näillä alueilla perustua sopimus pohjaiseen varhaisjakeluun. Määritellään yleispalveluvelvoitteen suorittamiselle ajalliseksi takarajaksi klo 16.
- 3) Selvitetään tilaaja-tuottaja -mallin osittainen toteutusmahdollisuus Postin jakelussa. Tässä mallissa Posti hoitaisi keräilyn, lajittelun ja valtakunnallisen runkologistiikan (sillä on näihin valmis infra, jonka rakentaminen moneen kertaan ei ole yhteiskunnallisesti järkevää). Paikallistason logistiikka ja konkreettinen jakelu kilpailutettaisiin julkisesti määrääjoiksi alueittain (kunnittain, talousalueittain, maakunnittain, tms.). Operaattorit voivat hoitaa samalla logistiikalla ja jakelulla myös muuta, esim. lehtien tai mainosten jakelua, ruuanjakelua, tms. Operaattorina voi toimia paikallinen lehtijakeluyhtiö, mainosjakeluyhtiö, Posti, tai joku muu. Edellyttäen kuitenkin, että yleispalveluvelvoitteen määritelty palvelutaso pidetään. Kilpailutuksen tilaajataho tulee määrittellä, ja sen tulee olla viranomaistaho.
- 4) Velvoitetaan Posti tai postioperaattori virtauttamaan yleispalveluvelvoitteen alla oleva jaettava 5-7-päiväistä sanomalehtijakelua tekeväle jakeluoperaattorille julkisesti määritellyllä siirto hinnalla maaseudulla taajamamerkkien ulkopuolisella alueella olevan jakelualueen osalta, mikäli jakeluoperaattori on siihen halukas. Näin mahdollistetaan sanomalehtien tarpeisiin mahdollisesti syntyvien jakelutoimijoiden toiminta ja synnytetään yksi volyyymi jakelulle haja-asutusalueilla.
- 5) Poistetaan 1-luokan kirjeen nopeusluokka, jolloin posti- ja sanomalehtijakelua voidaan nykyistä paremmin yhdistää.

Lisäksi haluamme kiinnittää huomiota jakeluyritysten alalle tulon esteiden poistamiseen. postinumero- ja osoiterekisterijärjestelmän luovuttamisessa jakeluyrityksille pitäisi siirtyä irrottamiskustannushinnoitteluun ja julkisen viranomaisen tai yhteiskunnan omistaman yhtiön rekisterin osalta avoimen datan periaatteeseen. Osoitteenmuutos- ja jakelukeskeytyspalveluiden tulisi toimia yhdeltä luukulta.

Lokerikkojakelun osalta Keskisuomalainen Oyj haluaa kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että lokerikkojen tuominen kerrostalojen alakertoihin nostaisi taloyhtiöiden ja sitä kautta yhteiskunnan kustannuksia. Sanomalehtien tilaajat ja kaupunkilehtien saajat haluavat lehtensä oviluukkuihin. Suurin osa jaettavasta jaettaisiin tulevaisuudessa oviluukkuihin, jolloin Postin haluamista lokerikoista tulisi merkittävä pysyvä lisäkustannus. Sanomalehtien tilaajien kannalta lehden jakelu oviluukkuun on merkittävä tilaamiseen vaikuttava osa palvelua.

Vesa-Pekka Kangaskorpi

Keskisuomalainen Oyj
toimitusjohtaja